

JOGGYAKORLAT.

A judikatura kiemelkedő döntései. A gazdasági lehetetlenülés gyakorlatában szemmel láthatólag az az irány kerekedik felül, amely a szerződési kikötések bírói úton való megváltoztatásának előfeltételeit megszigorítja. Így a P. VI. 2499/1935. sz. ítélet elutasítja a bérleszállásra rányúló keresetet, annak dacára, hogy felperes ma 30—40%-kal túlfizeti a bérleményt, mivel a bérleti szerződés nemsokára lejár, bérlő a szerződés tartama alatt házakat vásárolt, felperes nem élt azon szerződésszerű jo-gaival, amelyek a bérlemény területének korlátozását lehetővé tették, végül pedig a bérbeadó a felülvizsgálati tárgyaláson bizonyos könnyítésekre is késznek nyilatkozott. Hasonló tényállás mellett egy évvel ezelőtt még bérmérséklő ítéletre lehetett volna számítani. A P. IV. 1371/1935. sz. ítélet vételi szerződés módosítását tagadja meg azon a címen, hogy az eladó már egészben teljesített és a vevő is kifizette a vételár nagyobb részét.

*

Valutaperekben nem látunk eltérést az eddigi, kialakultnak mondható gyakorlattól. A P. II. 1669/1935. sz. ítélet elutasítja azt a keresetet, amelyet a nyugdíjas, kinek nyugdíja angol font-ban járt, indít az angol font valóságos értéke és hivatalos árfolyama közötti különbözet megfizetése iránt. A P. III. 2154/1935. sz. ítélet szerint a külfölddel való forgalmat szabályozó rendeletek nem bírnak kötelemszüntető hatállyal és nem gátolják az adós marasztalását sem, csak a teljesítés mikéntjére nézve bírnak hatással. Csehkorona perben az átszámítási kulcs meghatározásánál a bíróság nincs kötve a Magyar Nemzeti Bank határozatához (P. VII. 1285/1935.). Aranydollárra szóló váltóval szemben nem vehető figyelembe az, hogy az Amerikai Egyesült Államok törvényhozása az aranyparitástól eltért, nem áll meg az ily váltóra alapított követeléssel szemben a kizsákmányolásra alapított védekezés, valamint az sem, hogy ily követeléseknek teljes értékben való megítélése a belföldi hitelletre túlterhessé válik (P. VII. 585/1935.). Ha sem a váltó, sem a hitelbiztosítéki okirat nem tartalmaz aranyklauzulát, úgy a dollárnak lejáratkori értékét nem lehet a sorrendnél irányadóul venni azon az alapon, hogy ex lege a lejáratkori árfolyam lenne irányadó (Pk. V. 1308/1934.). Ha a biztosított elhalálozásakor a dollár még teljes értékű volt, amidőn azonban a kedvezményezett a kötvényfeltételeknek megfelelően a hagyatékátadó végzést bemutatta, a dollár belértéke már csökkent: a P. VII. 1124/1935. sz. ítélet teljes értékű dollárban marasztal, mivel voltaképp már a biztosított halálakor sem volt kétes, hogy a biztosítási összeg jár, nem volt vita a kifizetendő dollárösszegben sem, sőt az sem volt kétes, hogy a fizetésnek pengőben kell történnie; így tehát a biztosító tartozása már az elhalálozás pillanatában az akkori érték szerinti pengőtartozássá vált, ahol csak az maradt bizonytalan, kinek kezéhez történjék a fizetés. Viszont a biztosítási összeg utáni kamatok csak a hagyatékátadó végzés bemutatásától kezdve járnak.

*

A *valorizáció* köréből két döntés méltó a megemlítésre. Ha a vételi ügylet tárgya Ausztriában levő fürdőtelepre vonatkozó vételi jog átruházása, az ügyletet Ausztriában kötik és annak megkötésekor mindkét fél osztrák állampolgár; úgy a szerződés teljesítése Ausztria területére esik és osztrák jog alkalmazandó. Osztrák jog szerint pedig a hitelező csak a késedelembe levő adóstól követelhet az eset körülményei szerint kártérítést (P. V. 6023/1934.). A P. L. 1902/1935. sz. ítélet szerint az esetben, ha a valorizáció hagyomány biztosításával kapcsolatban merül fel, nem száz százalékos valorizációból kell kiindulni, hanem a biztosítás terjedelmének megállapításánál ugyanazokat a szempontokat kell figyelembe venni, mint amelyek a valorizált fizetés mértékének megállapításánál irányadók; tekintettel kell azonban lenni azokra a lehetőségekre, amelyek a követelés esedékessé váltakor nagyobb mértékű átértékelést tennének indokolttá.

*

A *jogban való tévedés* mentesít akkor, ha az ügyletkötésnél közmegebiztatásban eljáró személy — az adott esetben a hagyatéki tárgyalást vezető kir. közjegyző — vett részt és az a jogban járatlan, ügyvéd által nem képviselt felet jogai tekintetében fel nem világosítja. Az adott esetben örökölt vagyon ági vagy szerzeményi minőségéről volt szó. Az a körülmény, hogy a felperes a hagyatéki tárgyalás előtt ügyvédi tanácsot is igénybe vett, nem tette mellőzhetővé a hagyatéki tárgyaláson történő felvilágosítást (P. I. 2355/1934.).

*

Az állandó bírói gyakorlatban megnyilvánuló jogszabály, hogy *házasságtörésből származó gyermek* utólagos házasság alatt nem törvényesíthető; nem tiltja a jog azonban azt, hogy az örökbefogadó házasságon kívül született gyermekét *örökbefogadhasssa* (P. III. 5239/1934.). Az ítélet szerint az örökbefogadás joghatályosságát nem zárja ki az, hogy az örökbefogadott házasságon kívüli gyermek az örökbefogadó házasságának tartama alatt, tehát közönséges értelemben vett házasságtörésből született.

*

A *házassági bontóperek* felsőbbbírói gyakorlata aránylag több figyelemre méltó döntést produkál, mint a vagyonjogi pereké. A feleség, aki szeretője segítségével férjét kiverte a lakásból, avval védekezik, hogy a férj az életközösség megszakítása után közös háztartásra lépett a feleség nővérel. A P. III. 434/1935. sz. ítélet a feleség hibájából bont, de vétkesnek nyilvánítja a férjet is. Az ítélet kiinduló pontja, hogy a házassági törvény a felek vétkeségének kompenzációját nem fogadja el, a bírói gyakorlat szerint azonban kölcsönös vétkeség esetén nem bontható fel a házasság, ha a kölcsönösen megállapított bontóokok nem oly súlyosak, vagy a házasságfelek egyéniségére tekintettel nem oly természetűek, hogy a bontást kérőre a további életközösség elviselhetetlen volna. Ha azonban az egyik fél magatartása volt a házassági életközösség megszakításának előidézője és ez a

magatartás elég súlyos, úgy a bontás kimondható. A P. III. 629/1935. sz. ítélet szerint bontóok, ha a férj a feleség hűtlenségét az anya gondozása alatt álló serdületlen gyermekeivel kényszerítő ok nélkül durva módon közölte. A P. III. 1921/1935. számú ítélet szerint a feldultság kérdésének vizsgálatánál nem jöhet figyelembe, hogy a házasfelek egymással már házasságuk megkötése előtt szerelmi viszonyt folytattak, mert ez a körülmény nem ad alapot a házaselettel szemben támasztott erkölcsi követelmények lefokozására és csak az anyakönyvvezetőtől a bírói ítéletig terjedő időre eső élet kerülhet bírói mérlegre. A feleség kölcsön utáni futkosása, valamint azon cselekedete, hogy férje nyári ruháit télen és téli ruháit nyáron zálogházba adta, nem bontóok, mert a férjnek is kötelessége lett volna felesége pénzkézelését fokozottabban ellenőrizni és az adósságok felhalmozódását megakadályozni. A házasság egész életre szól és ebből következik, hogy a házasfelek elnézni és megbocsájtani kötelesek a házaselettel együttjáró kisebb hibákat (P. III. 2255/1935.).

*

Nem érvénytelen az a *megállapodás*, amelyet a házasfelek a házasság *felbontása esetére* vagyoni viszonyaik rendezése végett létesítenek; a vállalt kötelezettségek csak akkor hatálytalanok, ha azokat a házasság felbontására irányuló megegyezés feltételül, a *bontóper* akadálytalan *lefolytatásának ellenértékéül* vállalják. (P. III. 1065/1935.).

*

A feleség *első házasságából származó* és a második házasságba magával vitt *gyermekét* a második férj a közös háztartásba fogadván, családfelei kötelezettségénél fogva köteles a vagyontalan és kerestképtelen kiskorú gyermeket a sajátjából *eltartani* és nevelteini. (P. III. 2255/1935.).

*

A *késedelmes jogérvényesítés* jogkövetkezményeit a Kúria nem ítéli meg azonos elvek szerint. A P. III. 5064/1934. sz. ítélet a per egész tartamára 400 pengő ideiglenes nőtartásdíjat állapít meg a különben járó havi 20 P. helyett; ezzel szemben a P. V. 1070/1935. sz. ítélet életjáradék iránti perben a kereset beadásától egy évre visszamenő járadékrészleteket is megítél azzal az indokolással, hogy a kereset beadását megelőző idő nem oly hosszú, hogy az alapot nyujtana késedelmes jogérvényesítés megállapítására. A P. II. 2459/1935. sz. ítélet a perlésben tanúsított tizenhat évi késedelmet nem tartotta oly hatályunak, hogy az a felperes már megszerzett nyudijegényeit megszüntetné. Ez az ítélet annyival figyelemreméltóbb, mivel a késedelmes jogérvényesítés jogszüntető hatályát a joggyakorlat legtöbbször éppen munkaügyi perekben állapítja meg. Ellentétes evvel az ítélettel a P. IV. 2802/1935. sz. ítélet, amely szerint az elbocsájtás után 11 év múlva már nem lehet az elbocsájtás szabályellenességét vitatni és ezért felperes nyugdíjigényeit már nem érvényesítheti. Az indokolás arra hivatkozik, hogy a munkavállaló

nem tarthatja a munkaadót indokolatlanul hosszú ideig bizonytalanságban afelől, hogy a szolgálati viszony megszüntetésének jogos voltát elismeri-e vagy sem. Örökösödési igénynek 17 év múlva való érvényesítése nem elkészt és még a kiskorúak törvényes képviselője által hatálytalanul tett joglemondás jóváhagyása sem következethet abból, hogy felperesek az elévülési határidőt el nem érő ideig vártak a perléssel (P. I. 1902/1935.). Látnivaló, hogy míg az esetek egy részében a bíróság hallgatólagos joglemondást konstruál az igénynek bizonyos rövidebb-hosszabb, az elévülés határidejét el nem érő ideig való nem érvényesítéséből: addig más esetekben a bíróság ahhoz az elvhez ragaszkodik, amely az elévülés határidején belül a felperesnek minden korlátozás nélkül módot ad jogai érvényesítésére. A kérdés megérdemelné a jogegységi tanács elé való vitelt.

*

A *kizsákmányoló ügylet* fennforgásának megállapításánál a kir. Kúria nagyfokú körültekintéssel jár el. A P. II. 2393/1935. sz. ítélet szerint az ügyletkötő félnek a másik fél nyomasztó helyzetéről való pusztá tudomása egyedül nem szolgálhat a szerződés érvénytelenítésének alapjául, hanem csak akkor, ha a másik fél kényszerhelyzetét kihasználva, a maga részéről aránytalan előny szerzése végett kötötte meg az ügyletet. A kizsákmányolás megállapítására alkalmas szorult helyzetet pregnánsan írja körül a P. I. 1880/1935. sz. ítélet. Olyan helyzet értendő ez alatt, amelynek folytán a kizsákmányolásra utóbb hivatkozó fél az ügyletet nagyobb hátrányok ideiglenes elkerülése végett kénytelen megkötöni, bár tudja azt, hogy azáltal vagyoni helyzetének nehézsége utóbb csak fokozódni fog.

*

A raktározási és biztosítási díj mennyiségét tartalmazó nyegyedévenként küldött számlák két és féléven keresztül való hallgatólagos elfogadása *elismerésnek* számít ugyan, ez az elismerés azonban utóbb *lényeges tévedés* címén megtámadható akkor, ha a tévedést az ellenfél okozta vagy felismerhette, vagy ha abból a tévedő fél ellenfelére nézve aránytalan előny (nyereség) háramolnék. (P. IV. 2840/1935.).

*

Az állandó *jogtanácsosnak* feléhez való jogviszonya megbízási viszony és az csak akkor tekinthető *szolgálati viszonynak*, ha a jogügylet tartalmának olyan *többlete* állapítható meg, amely a megbízási szerződés határain túlmenő szolgálati szerződés ismérveit foglalja magában. A P. II. 1866/1935. sz. ítélet megállapítja a szolgálati viszony fennforgását, midőn a felperes ügyvédnek állandóan ügyfele rendelkezésére kellett állania, midőn teljesítményei az ő munkaidejének és munkarejének túlnyomó részét igénybe vették, amidőn a felperes állandó és folyamatos, előre egyenként meg nem határozható és nem különálló megbízásokon alapuló szolgálatok teljesítésére vállalkozott. Az ítélet ugyanazon az elvi megfontoláson alapszik, mint a lapunk ez évi folyamának 501. oldalán ismertetett P. II. 5539/

1934. sz. ítélet és az eltérő eredményt az eldöntött esetek tényállásában mutatkozó különbségek indokolták. Az adott esetben egyébként a Kúria egy évi felmondási időt állapított meg.

A tartásdíj különös rendeltetéséből és természetéből folyik, hogy abba más követelést beszámítani nem lehet és ezért abból a perbeli képviselő sem tarthatja vissza meg nem állapított díjait és költségeit (P. VI. 3879/1935.). Az alapelv immár állandó gyakorlatnak tekinthető (l. a lapunk tavalyi folyamának 76. oldalán közölt eseteket). Örvedetes eltérést jelent azonban az eddigi gyakorlattól, hogy a Kúria a beszámítási tilalom alól kifejezetten kivetszi a magának a *tartásdíjnak a behajtásával felmerült és bíróilag is megállapított ügyvédi díjakat, amelyek nélkül a megítélt követelés érvényesíthető sem lett volna, mert ezek, mint a behajtott összeget közvetlenül terhelő költségek, a tőkét megelőzően elsősorban elégitendőek ki.*

*

Eszmei kártérítést ítélt meg az állam ellen a P. VI. 2334/1935. sz. ítélet a vagyoni kártalanításon felül azon a címen, hogy a felperes csendőrök által való bekisérése közben tőlük jogtalanul testi bántalmazást szenvedett, amelyért a honvédtörvényszék a csendőröket meg is büntette. A Kúria szerint feltehető, hogy a felperes személyiségét szembeütően sértő cselekmény a felperes erkölcsi épségét és megbecsülését hátrányosan befolyásolta.

A szabadalombitorlás miatt megindított eljárással kapcsolatban fogatosított *zárlat* a P. II. 710/1935. sz. ítélet szerint egymagában nem kötelez *kártérítésre* akkor sem, ha a szabadalombitorlást utóbb nem állapították meg, — hacsak a zárlatot kérő a jogvédelmi eszközöket nem nyilván alaptalanul, tehát a szabadalmi védelem anyagi jogi hiányának a tudatában vagy az erről való tudomászerzésnek súlyos gondatlanságból elmulasztása mellett vette igénybe és tartotta érvényben. A Kúria tehát a jogeszközt igénybe vevő fél *jóhiszemét* a kártérítés alól mentesítő körülménynak minősíti akkor is, ha anyagi jogi álláspontja utóbb nem talál elfogadásra. Ezt az álláspontot csak helyeselni lehet, mert a kártérítési szankciók túlzószigorú kezelése súlyos gátlást jelent a jogok érvényesítésével szemben.

A vármegyeháza előtti járda tisztántartásánál felmerült oly körülmények, amelyek a vétkesség határát még nem érik el, indokoltá teszik a vármegyének *méltányosság címén való kártérítésre* kötelezését. A méltányosság címén való kártérítésre nemcsak nyereszkesedésre alakult vállalatok, hanem *köztestületek* is kötelezhetők, mivel módjukban áll közterhek útján továbbhárítani az őket terhelő kárt és így nincsenek hátrányosabb helyzetben a nyereszkesedés céljából alakult magánvállalatoknál. (P. I. 1319/1935.).

Az *építető* az építkezésnél előfordult balesetért méltányosság címén sem kötelezhető kártérítésre, mivel a 84. sz. teljes ülési határozat a harmadik személyekért való felelősséget csak abban az esetben akarta megállapítani, ha a harmadik személy a

felelőssé tett személlyel megbízási, szolgálati, vagy ahhoz hasonló jogviszonyban volt. A méltányosságból való kártérítés pedig csak akkor ítéhető meg, ha a károsult kára máshonnan meg nem térül; az adott esetben pedig a károsult a vállalkozó követelés, a kényszerezegység hatálya alá nem esnek

*

A P. I. 2634/1935. sz. ítélet szerint a végrendelet érvényességéhez nem szükséges, hogy a *végrendelező teljes nevét* írja a végrendeletre, hanem csak az szükséges, hogy aláírásából személyazonossága meg legyen állapítható.

Feltételes hagyománynál elegendő, hogy a hagyományos túlélje az örökagyót, de nem szükséges, hogy megérje a feltétel bekövetkeztének idejét is. (P. I. 1902/1935.).

*

Az azonnali hatályú *elbocsátás okát* akként kell közölni, hogy az elbocsájtott az elbocsátás oka felől *kétségben ne lehessen*. Nincsen szükség tehát az elbocsátás okának közlésére, ha anélkül is nyilvánvaló az elbocsátott előtt az, hogy a munkaadó miért élt az elbocsátás jogával. (P. II. 1754/1935.).

*

A P. VII. 1284/1935. sz. ítélet szerint a *kényszerezegységi eljárás* folyamatba léte alatt hozott ítélettel megállapított *perköltések*, mint a kényszerezegység létrejötte után keletkezett követelés, a kényszerezegység hatálya alá nem esik.

Dr. Vági József.

A nagyobb gazdasági gépek megrendelésének gyűjtésére vonatkozó szabályok összefoglalása.

Az 1900. évi XXV. t.-c. 1. §-ának 1. bekezdésében foglalt rendelkezés szerint úgy a belföldi, mint a külföldi iparosok, kereskedők vagy ezek megbízottai az iparos vagy kereskedő lakóhelyén kívül, mintával vagy minta nélkül megrendelések gyűjtése végett csak olyan iparosokat vagy kereskedőket kereshetnek fel, kik üzletkörükben az illető áru eladásával vagy felhasználásával foglalkoznak. E szabályban foglalt tilalom ellenére létrejött ügylet a megrendelővel szemben hatálytalan.

Az 1900. évi XXV. t.-c. végrehajtására kiadott 27.483/1900. K. M. számú rendelet 2. §-a szerint a kereskedő vagy iparos oly község területén, melyen csupán megrendelések gyűjtése végett — bár huzamos ideig — tartózkodók, az idézett törvény korlátozása alá esik. Ugyanez áll a vándor- és mintaraktárokról.

Kereskedőnél a lakóhely tekintete alá kereskedelmi telep-